Joanna Jatczak

Katedra Azji Wschodniej

Uniwersytet Łódzki

jo.jatczak@o2.pl

***Fan wars* — hejterstwo w Korei Południowej**

***Hallyu* i antyfani**

Jeszcze kilkanaście lat temu w międzynarodowej świadomości Korea Południowa istniała jedynie w kontekście konfliktu z Koreą Północną. Wszystko zmieniło się za sprawą zjawiska nazywanego *hallyu* — koreańską falą. Mianem tym, zaproponowanym przez chińskich dziennikarzy, określa się wzrost popularności południowokoreańskiej kultury popularnej (Lee 2011: 85), w szczególności muzyki, telewizyjnych seriali oraz filmów. W pierwszej fazie *hallyu* obecne było w rejonie Azji, a dziś dotyczy całego świata. *Hallyu* z zainteresowania muzyką i serialami przekształciło się w popularną subkulturę, w której koreańska moda i styl idoli stały się wzorcem dla młodzieży na całym świecie. Druga faza koreańskiej fali, nazywana często *hallyu 2.0*, w dużej mierze opiera się na rozwoju cyfrowych technologii i mediów społecznościowych (Dal 2012). Fani odgrywają znaczącą rolę we współczesnej kulturze opartej bardziej na współuczestnictwie niż tylko odbiorze treści¹. Cechami wyróżniającymi fanów jest więc aktywność, więź z produktami

¹ Ten nowy rodzaj kultury Jenkins określił mianem kultury konwergencji. Polega ona nie tylko na samej zmianie technologicznej i konwergencji mediów, ale przede wszystkim na wytworzeniu

kultury (zob.: Filiciak, Tarkowski), funkcjonowanie w sieciach pasjonatów tych samych treści, ciągle poszukiwanie nowych wrażeń (Gontarz 2006). W przypadku *hallyu* podobne cechy charakteryzują zarówno fanów, jak i antyfanów, z których ta druga grupa wyraża swoje uczestnictwo i zaangażowanie zazwyczaj w postaci hejtu.

Hejterstwo (od ang. *hate* — nienawiść) wśród badaczy zjawiska określane jest jako: „forma dewiacyjnych zachowań podczas publicznych dyskusji internetowych polegająca na używaniu obelżywego języka, pogardliwej ocenie różnych zjawisk, obrażaniu zarówno rozmówców jak i różnych innych podmiotów, wyrażaniu agresji i nienawiści pod ich adresem” (Juza 2015: 27). Hejterstwo jest przypisywane wyłącznie komunikacji internetowej i ograniczane do postaci werbalnej, takiej jak komentarze. Przykłady zawarte w niniejszym artykule obrazują, że takie rozumienie pojęcia w kontekście *hallyu* jest zbyt wąskie. Hejterstwo to intencjonalne i świadome wyrażanie agresji. W przypadku *hallyu* nie zawsze przyjmuje to formę wyłącznie werbalną, czego przykładem mogą być publikowane przez hejterów zdjęcia idoli, uprzednio przerobione lub specjalnie wybrane, aby ukazywać ich w negatywny sposób. Hejterstwo związane z *hallyu* wykracza także poza strefę internetu i może przyjmować bardziej tradycyjne formy, takie jak listy. Definicję hejtera bliską rozumieniu zawartemu w niniejszym artykule zaprezentował Bartek Chaciński w słowniku subkultur *Wyż nisz. Od alterglobalistów do zośkarzy. 55 małych kultur*: „bycie hejterem — lub antyfanem, bo to wymienne pojęcie — to (...) przeciwieństwo wielbiciela, wymaga od nas nie przelotnej krytyki obiektu zainteresowania, ale dużego zaangażowania, włożenia całych naszych sił i inwencji w to, żeby kogoś pogrążyć” (Chaciński 2010: 136).

Pojęciem nierozzerwalnie związanym z *hallyu* jest antyfan albo — jak w rozumieniu Chacińskiego — hejter. Już na samym początku koreańskiej fali w latach 90. XX wieku idole spotykali się z atakami antyfanów. Oprócz agresywnych komentarzy zamieszczanych w internecie antyfanowie dokonywali ataków fizycznych. Gan Mi-yeon², wokalistka ówczesnie popularnego zespołu Baby VOX, dostała list w kopercie wypełnionej żyłkami, które miały ją zranić przy otwieraniu przesyłki. Powodem ataku na idolkę były plotki na temat jej związku z innym popularnym muzykiem. W 2002 roku Yoon Gye-sang, a w 2006 roku U-Know, koreańscy idole, zostali obdarowani³ napojami wypełnionymi wybielaczem i klejem. Należy zaznaczyć,

modelu uczestnictwa w kulturze opartego na zaangażowaniu odbiorców, na przykład w formie zbiorowej inteligencji. Więcej na ten temat zob. Jenkins, 2007.

² Wszystkie koreańskie nazwiska zawarte w tekście zapisywane są zgodnie z koreańską kolejnością, tj. najpierw nazwisko potem imię.

³ Zwyczajem w koreańskiej kulturze jest wręczanie przez fanów idolom prezentów, w tym jedzenia oraz napojów.

że koreańscy antyfani nigdy nie przekroczyli linii zagrażającej życiu idoli, przynajmniej nie w sensie fizycznym. Wśród repertuaru wyrażania swojej nienawiści do idoli znajdują się internetowe petycje z życzeniem śmierci, pod którymi hejterzy zbierają podpisy. Hejt wyrażony właśnie w takiej formie lub za pomocą agresywnych komentarzy często potrafi być dużo groźniejszy w skutkach niż wspomniane ataki fizyczne. Może tego dowodzić ankieta przeprowadzona wśród koreańskich aktorów, z których 40% przyznało się do depresji i myśli samobójczych wywołanych stresem. Autor badań, Park Jin-hee, wskazywał negatywne komentarze zamieszczane w internecie jako jedną z przyczyn (Hong, Jeong 2010).

Koreańscy idole są traktowani nieco inaczej niż gwiazdy muzyki czy telewizji w krajach zachodnich. Wynika to z innych relacji łączących ich z fanami. Fani są gotowi wspierać swoich ulubieńców w każdy możliwy sposób. Dbają o wysoką sprzedaż płyt, dobre notowania na listach przebojów, uczestniczą w oficjalnych fanklubach, koncertach i promocyjnych spotkaniach. Poznanie idola w rzeczywistości jest dużo bardziej możliwe niż w innych krajach właśnie poprzez bycie członkiem oficjalnego fanklubu. W zamian za swoje oddanie fani traktują gwiazdy jako „własność”. Idole koreańscy są w pewien sposób pozbawiani wolności, po pierwsze poprzez swoją zależność od wytwórni muzycznej, która kontroluje każdy krok pracownika, a po drugie poprzez opisane wcześniej relacje z fanami. Życie prywatne idoli jest tak samo oceniane jak ich dokonania muzyczne bądź filmowe. Drażliwym tematem są randki idoli, które w prasie i na portalach plotkarskich traktuje się w kategorii skandalu. Kiedy w 2010 roku idol nastolatek Kim Jong-hyun z zespołu SHINee zaczął spotykać się z aktorką Shin Se-kyung, parę dotknęła fala krytyki. Głównym celem była Shin Se-kyung, która z powodu nienawistnych komentarzy fanek muzyka została zmuszona do usunięcia swojego konta na koreańskim portalu społecznościowym Cyworld. W rezultacie coraz więcej blogów poświęconych tym gwiazdom było zamykanych, a w ich miejsce pojawiały się antyblogi, poświęcone publikacji nienawistnych wpisów. Choć od tego czasu coraz więcej idoli decyduje się na potwierdzenie plotek o byciu w stałych związkach, zawsze wywołuje to niezadowolenie wśród fanów, czego rezultatem są wypowiedzi pełne nienawiści.

Działania antyfanów nie ograniczają się do atakowania jedynie idoli. Każdy koreański muzyk lub zespół posiada zarówno rzeszę oddanych fanów, jak i antyfanów, którzy nieustannie toczą między sobą internetowe wojny. Ekstremalnym przykładem potyczki między fanami a ich przeciwnikami było polegające na wyrwaniu sobie nawzajem włosów starcie członków fanklubów zespołów H.O.T. i Sechs Kies, grup rywalizujących ze sobą na scenie muzycznej w latach 90. Innym sposobem

okazania nieprzychylności jest tak zwany *czarny ocean*⁴, kiedy to antyfanowie wykupują bilety na koncert danego zespołu, aby fani nie mogli wspierać swoich idoli poprzez uczestniczenie w nim.

Wchodząc do jednej grupy, fan niejako automatycznie staje się wrogiem innej. To właśnie na poziomie fanów odbywa się rywalizacja między zespołami. W zachodniej kulturze niejednokrotnie spotykamy się z otwartą rywalizacją między artystami. Takie zachowanie nie ma jednak miejsca w Korei, nazywanej jednym z najbardziej konfucjańskich krajów świata. Filozofia konfucjańska jest tak głęboko zakorzeniona w koreańskiej tożsamości, że mieszkańcy tamtego kraju niejako nieświadomie postępują zgodnie z jej regułami. Społeczne relacje regulowane są przez hierarchiczne zasady grzeczności, według których osobom starszym wiekiem lub rangą należy się szacunek. Debiutujący idol, nawet odnoszący wielkie sukcesy, musi traktować z szacunkiem bardziej doświadczonych muzyków. Dlatego niedopuszczalne jest, żeby idol X chwalił się, że jest lepszy od starszego idola Y. Niegrzeczne zachowanie osoby publicznej jest w Korei społecznie karane, o czym więcej w dalszej części artykułu.

Publikujący w internecie antyfan jest skryty za (pozorną) anonimowością, która pozwala mu zachowywać się tak, jak nie przystoi w relacjach twarzą w twarz. Wspieranie jednego idola lub zespołu często manifestuje się hejtowaniem rywalizującej grupy. Z zasady fan zespołu 2NE1 jest antyfanem grupy Girls' Generation, dziewczyn walczących o miano najlepszej żeńskiej formacji. Obok *fan cafe*, blogów dedykowanych konkretnym idolom, powstaje całe mnóstwo *anti-fan cafe*. Takie strony internetowe są poświęcone wyłącznie wymianie nienawistnych komentarzy.

Dla wielu fanów *hallyu* stanowi rodzaj subkultury, wzorców i stylu, z którym się utożsamiają. Nie jest to pojęcie subkultury o znaczeniu tradycyjnym. Stanowi raczej kompromis pomiędzy takim myśleniem, a współczesnym pojęciem post-subkultury. W ten sposób pojmowaną subkulturę konstruują następujące cechy: grupowy charakter, subkulturowa więź, subkulturowy styl oraz subkulturowe działania (Wrzesień 2013: 58–59). Takiej grupy nie musi łączyć już ideologiczny charakter, o ile wstępuje grupowa więź i wspólne zachowania. Można w tym przypadku mówić nie tylko o subkulturze *hallyu*, ale także subkulturze hejterstwa.

Działania hejterów związane z koreańską kulturą popularną często mają charakter grupowy, wyróżnia je wspólny styl, a więzi pomiędzy hejterami tworzone są poprzez uczestnictwo w antyfanowskich społecznościach internetowych. Określenie hejterstwa mianem subkultury komplikuje jednak fakt, że należący do niej

⁴ Zwyczajem koreańskich fanów na koncertach jest świecenie specjalnymi pałeczkami w kolorze fanklubu danego zespołu. Nazwa *czarny ocean* wzięła się od tego, że anty-fani nie zapalają ich i widownia pogrążona jest w ciemności.

antyfani w dużej mierze stanowią grupę identyfikującą się z samą subkulturą *hallyu* (antyfani jednych zespołów będący jednocześnie fanami innych). Choć w przypadku Korei hejterstwo przyjmuje często charakter grupowy, jednocześnie cechuje go indywidualizm i unikanie tworzenia stałych więzi. Hejterstwo jest więc raczej postsubkulturą charakteryzującą się fragmentarycznością w czasie, przynależności i identyfikacji (Adamowicz 2013: 21).

Koreańscy hejterzy

Antyfani używający mowy nienawiści nie są charakterystyczni jedynie dla koreańskiej kultury popularnej. Zadziwia natomiast skala, intensywność i agresja hejtu kierowanego nie tylko przeciwko idolom, ale i samym fanom. Wynika to z wielu czynników. Przede wszystkim Koreańczycy są ludźmi pełnymi pasji i oddania. Można ich porównać do kibiców drużyn piłkarskich, z tą różnicą, że Koreańczycy rozciągają swoje pasje poza sport. Drugim znaczącym czynnikiem jest rozwój internetu i nowych technologii. W Korei powszechnie stosuje się pojęcie *netizen*, „obywatel sieci”. Osoba będąca *netizenem* jest jakby poza sztywnymi regułami grzeczności obowiązującymi w koreańskim społeczeństwie. Tę grupę charakteryzuje przede wszystkim siła działania i umiejętność zdobywania informacji charakterystyczna dla zbiorowej inteligencji⁵. Antyfani będący obywatelami sieci są w stanie dotrzeć do zdjęć czy nagrań video mogących wywołać skandal. Istnieją też przypadki, w których to fani wykorzystywali sieć do walki z hejterami poprzez zbieranie dowodów używanych później przez idoli decydujących się na rozpoczęcie postępowania sądowego przeciwko zniesławieniu czy nienawistnym komentarzom.

Portal *Ask a Korean*, którego autor, Koreańczyk o pseudonimie TK, odpowiada na pytania związane z jego ojczyzną, wysnuł tezę, że za intensywność hejterstwa związanego z idolami odpowiedzialna jest specyfika Korei różniąca ją od innych państw. Chodzi tu o pewne wewnętrzne połączenie na różnych poziomach. Po pierwsze na poziomie fizycznym: w Korei wszystkie ważne instytucje zlokalizowane są w Seulu. Z 50-milionowej populacji aż 20 milionów obywateli żyje w stolicy i okolicach. Tam też znajdują się wszystkie wytwórnie muzyczne, a także mieszkania idoli. Sprawia to, że miejsce pobytu gwiazdora jest łatwe do zlokalizowania, co wykorzystują zarówno antyfani, jak i skrajny przypadek koreańskiego fana na-

⁵ Zbiorowa inteligencja to zdolność grupy do podwyższania swojego poziomu wiedzy lub umiejętności poprzez współpracę. Zakłada się, że zjawisko to odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu i rozwoju kultury uczestnictwa. Więcej na ten temat zob. Jenkins 2007.

zywany *sasaeng*⁶. Drugi poziom dotyczy relacji międzyludzkich. W kulturze koreańskiej relacje społeczne są niezwykle ważne, dlatego na każdym etapie życia zachęca się Koreańczyków do posiadania wielu znajomych. W szkole klasy tworzą grupy „przyjaciół”, z którymi spędza się każdą chwilę, co wynika z koreańskiego systemu edukacyjnego. W życiu zawodowym współpracownicy często spotykają się na wspólnych obiadach, zazwyczaj organizowanych przez szefów. Duża ilość znajomych znajdujących się w przestrzeni jednego miasta powoduje, że istnieje duże prawdopodobieństwo dotarcia do kogoś z otoczenia idola lub jego przyjaciela ze szkolnych lat. Antyfani często wykorzystują prywatne informacje pozyskane od takich osób w swoich hejterskich atakach. Trzecim poziomem jest wspomniany już rozwój nowych technologii i mediów społecznościowych. Korea może pochwalić się jednym z najszybszych połączeń internetowych na świecie. Media społecznościowe były tam więc modne znacznie wcześniej niż w innych częściach świata. Znaczna część społeczeństwa posiada urządzenia mobilne umożliwiające połączenie się z internetem w każdym miejscu i o każdej porze. Internet oraz portale społecznościowe służą zarówno do publikowania hejterskich komentarzy, jak i planowania flash mobów czy szybkiego⁷ zorganizowania się w dowolnym miejscu w mieście (zob. TK 2010).

Fani rodzimi kontra międzynarodowi

Hejterstwo wokół *hallyu* należy rozpatrywać na dwóch poziomach: opisanym powyżej rodzimym oraz międzynarodowym. Poza wojnami fanów w samej Korei Południowej, powstał nowy konflikt: pomiędzy fanami międzynarodowymi a rodzimymi. W przypadku tego międzynarodowego starcia stronami sporu nie są fani i antyfani (fani jednego zespołu kontra fani innego), ale zwolennicy tych samych grup muzycznych, których różni narodowość. Idoli w społeczeństwie koreańskim uważa się za „dobro narodowe” i tamtejsi fani nie są skłonni dzielić się nimi z „gorszymi” fanami międzynarodowymi, którzy nie mogą w taki sam sposób wspierać artystów. Fanom koreańskim chodzi przede wszystkim o wsparcie finansowe (kupowanie płyt, gadżetów, biletów na koncerty) oraz aktywne uczestniczenie w oficjalnych fanklubach. Jakiś czas temu na jednym z forów internetowych

⁶ Mianem *sasaeng* określa się osoby mające obsesję na punkcie jakiegoś idola, często naruszające jego prywatność poprzez *stalking*. Duża część fanów odcina się od *sasaeng*, twierdząc, że takie zachowania są zbyt ekstremalne. Więcej na ten temat zob. Lansky, 2012.

⁷ Seul posiada bardzo sprawną sieć komunikacji miejskiej, umożliwiającą szybkie przemieszczanie się po mieście.

koreańscy *netizens* rozpoczęli dyskusję pod tytułem *Fan Groups That Korean Fans Hate More Than Japanese and Chinese* (Portal Instiz). Choć w Korei są obecne silne antyjapońskie sentymenty, to Japończyków, a także Chińczyków, postrzega się jako „użytecznych”, właśnie dlatego, że mogą zwiększać sprzedaż płyt i głosować na listach przebojów.

Konflikt między fanami koreańskimi a międzynarodowymi najczęściej pojawia się jednak na polu kulturowym i wynika z wzajemnego niezrozumienia. Międzynarodowa społeczność często jest zaskoczona i zniesmaczona ilością negatywnych i pełnych nienawiści komentarzy publikowanych przez Koreańczyków. Jednocześnie koreańscy fani są atakowani za zachowanie bądź wypowiedź, które nie zostały w pełni zrozumiane z powodu różnic kulturowych. Może to zobrazować sytuacja, w której jakaś gwiazda, która zachowała się niezgodnie z koreańską etykietą, spotyka się z ogromną ilością negatywnych i pełnych hejtu komentarzy ze strony antyfanów rodzimych, oni natomiast za swoje negatywne wypowiedzi zostają zaatakowani przez społeczność międzynarodową. W marcu 2015 roku podobna sytuacja wywołała skandal. Aktorka Lee Tae-im w przerwie między zdjęciami nakrzyczała na młodszą koleżankę z planu Yewon. Społeczność międzynarodowa stanęła po stronie młodszej dziewczyny, natomiast Koreańczycy zganili ją za używanie mowy nieformalnej w stosunku do starszej i bardziej doświadczonej Lee Tae-im. W ich oczach starsza aktorka miała pełne prawo zwrócić Yewon uwagę, a nawet nakrzyzczeć na nią.

Nie tylko gwiazdy spotykają się z nienawistnymi komentarzami za swoje niepoprawne zachowanie. W konflikcie między fanami koreańskimi a międzynarodowymi wypowiedzi kierowane bezpośrednio do idoli rażąco naruszające reguły grzeczności budzą niezadowolenie fanów rodzimych. Gdy w mediach społecznościowych — na Twitterze czy Instagramie należącym do idola pojawiają się bezpośrednie zwroty zakładające bliskość między nadawcą a odbiorcą lub wypowiedzi o zabarwieniu erotycznym i niewybredne dowcipy ze strony fanów międzynarodowych, rozpoczyna się nowy konflikt. Fani koreańscy czują się urażeni okazaniem braku szacunku ich idolom. Natomiast z perspektywy kultury zachodniej takie zachowania postrzega się jako „niewinne” żarty, ich celem nie jest obraza kogokolwiek.

Kością niezgody między fanami koreańskimi a międzynarodowymi są także takie portale internetowe, jak *Netizen Buzz*. Ten serwis internetowy zajmuje się tłumaczeniem na język angielski wiadomości i komentarzy z koreańskich witryn poświęconych *hallyu*. Koreańczycy uważają portal ten za antykoreański i to nie bez przyczyny. *Netizen Buzz* często skraca same wiadomości do jednego zdania, opatrzonego często kontrowersyjnym i przyciągającym uwagę nagłówkiem,

skupiając się głównie na tłumaczeniu komentarzy. Przeważają wypowiedzi negatywne i pełne mowy nienawiści, ale jest to subiektywny wybór administratorów strony internetowej. Oczywiście portal ten oferuje możliwość komentowania międzynarodowym fanom. Celem powstania *Netizen Buzz* było udostępnienie fanom nieznanym języka koreańskiego tych samych wiadomości, którymi dysponują Koreańczycy. Jednak poprzez skupienie się głównie na dyskusjach na temat pełnych nienawiści komentarzy nakręcana zostaje spirala negatywnych wypowiedzi zamiast rzetelnej wymiany informacji.

Bardzo często portalom tego typu zarzuca się antykoreańską i projapońską agendę. Nienawistne komentarze i artykuły dotyczące głównie skandali, tłumaczone na język angielski, ukazują Koreę w negatywnym świetle. Natomiast o Japonii pisze się zazwyczaj pozytywnie. Korea długo znajdowała się w cieniu swojego potężnego sąsiada, a okupacja japońska przypadająca na lata 1910–1945 po dziś dzień wzbudza antyjapońskie uczucia. Przed *hallyu* Korea Południowa miała problem z wypracowaniem pozytywnego wizerunku na arenie międzynarodowej. To właśnie dzięki wzrostowi zainteresowania kulturą popularną poza granicami kraju udało się go zmienić, także w Japonii. Choć koreańscy hejterzy nie zdają sobie sprawy, że własnym zachowaniem ten wizerunek nadszarpują, czują się w obowiązku go bronić. Dlatego portale takie jak *Netizen Buzz* są atakowane za szerzenie nieprawdziwego i negatywnego obrazu Korei jako kraju pełnego skandali i „szalonych”, nienawistnych ludzi. W ten sposób hejterstwo między fanami rodzimymi a międzynarodowymi niejako samo się nakręca i nie ma jego końca.

Hejt w służbie społecznego porządku

Wymienione w niniejszym artykule przykłady koreańskiego hejterstwa ukazują niezwykle oblicze tego zjawiska w Korei Południowej. Można zaryzykować stwierdzenie, że w pewnych przypadkach hejt stoi na straży konfucjańskiego społecznego porządku i zachowań moralnych. Warto w tym miejscu rozważyć ponownie przypadek aktorek Lee Tae-im i Yewon, z których ta druga niemalże utraciła szansę na odzyskanie popularności po nieokazaniu należytego szacunku starszej gwiazdzie. W ukształtowanym na podstawie konfucjańskich zasad koreańskim społeczeństwie⁸ po dziś dzień niezwykle ważną rolę odgrywają relacje międzyludzkie. Koreańczyk o drugiej osobie nie musi wiedzieć „kim ona jest”, tylko — „kim ona

⁸ Starożytna ideologia konfucjańska jest po dziś dzień żywa wśród Koreańczyków pomimo zachodnich wpływów i znacznej westernizacji kultury. Konfucjanizm ukształtował koreańskie normy zachowań społeczno-moralnych oraz styl życia. Więcej na ten temat zob. Keum 2013.

jest dla mnie”. Dzięki temu może się do niej odpowiednio ustosunkować i użyć właściwego rodzaju mowy⁹, aby swojego rozmówcy nie urazić. Aktorki łączyła relacja senior–junior, która została naruszona przez Yewon. Gdy firma producencka dziewczyny wydała oficjalne oświadczenie broniące Yewon, jakoby ta nie użyła mowy nieformalnej względem seniorki, koreańska społeczność internetowa jeszcze bardziej się od niej odwróciła, oskarżając ją o kłamstwo i manipulację. Choć idole są tylko ludźmi, to jak od osób publicznych w Korei wymaga się bycia wzorem do naśladowania. Dlatego niegrzeczne zachowanie, okazanie braku szacunku czy kłamstwo idola, przewinienia, które w oczach zachodniego obserwatora mogą wydawać się drobnostkami, w Korei są srogo karane: pewnym ostracyzmem społecznym i falą negatywnych, nienawistnych komentarzy. Jedyne co wobec tego może zrobić „winny” idol, to oficjalne przeprosiny i wycofanie się (na jakiś czas) z życia publicznego.

Idole, często czerpiący z zachodnich wzorców, mogą zapomnieć o regułach własnego społeczeństwa, za co zostają ukarani falą nienawistnych komentarzy. W styczniu 2012 roku podczas wywiadu dla tajskiej telewizji początkujący zespół hip-hopowy Block B prezentował nonszalancki wizerunek, utożsamiany w zachodniej kulturze z grupami tego typu. Członkowie zespołu wygłupiali się i nie traktowali poważnie pytań, nawet tych dotyczących wsparcia dotkniętej w tamtym czasie powodzią Tajlandii. Zachowanie artystów spotkało się z ogromnym niezadowoleniem. Co nietypowe, nawet koreańscy idole, którzy zazwyczaj unikają komentowania jakichkolwiek spraw, wyrazili rozczarowanie młodszymi kolegami. Pomimo wielu przeprosin, a także symbolicznego ogolenia głowy przez lidera zespołu okazanie braku szacunku nie zostało im łatwo wybaczone, a pełne mowy nienawiści komentarze w ich kierunku były społecznie akceptowane.

Innym rodzajem zachowania, za które idole mogą spotkać się z falą krytyki, jest brak okazywania zainteresowania lub wspomniane wcześniej używanie mowy nieformalnej w stosunku do prowadzących programy lub widzów. W wielu przypadkach wynika to ze zmęczenia, ale nie umniejsza „społecznego przewinienia”. Karą jest oczywiście internetowy hejt.

Także wykroczenia, które w zachodniej kulturze są często gwiazdom wybaczone, w Korei spotykają się z potępieniem i często oznaczają załamanie się popularności i kariery. Park Bom z popularnej grupy 2NE1 została oskarżona o udział

⁹ Język koreański jest językiem honoryfikatywnym, co oznacza, że należy używać odpowiednich końcówek czasowników i słów, aby okazać swój stosunek względem adresata lub bohatera wypowiedzi. Osoby niższe rangą lub wiekiem są zobligowane okazywać szacunek wobec starszych właśnie poprzez mowę. Mowa nieformalna lub potoczna może być tylko kierowana do osób młodszych lub bardzo bliskich przyjaciół. Więcej na ten temat zob. Byon 2009.

w przemyśle marihuany. Ze względu na skalę hejtu, z którym się spotkała, idolka musiała wycofać się z życia publicznego. Gdy na koniec 2015 roku zespół niespodziewanie wystąpił w pełnym składzie na muzycznej gali, ze strony koreańskich antyfanów znów pojawiły się nienawistne komentarze.

Zdaje się, że koreańskie społeczeństwo wymaga znacznie więcej od artystek niż od ich kolegów po fachu, co odnosi się do konfucjańskich tradycji napiętnowania kobiet i ich seksualności¹⁰. Koreańska kobieta powinna być skromna i cnotliwa, unikać epatowania erotyzmem i seksualnością, cechami charakteryzującymi współczesne gwiazdy muzyki pop. Przedstawiciele wytwórni muzycznych zdający sobie sprawę z tego, że ich docelowym odbiorcą jest nie tylko Koreańczyk, ale i fani z całego świata, świadomie podążają za tym trendem i kreują swoje artystki na seksbomby lub lolitki. Choć prezentowanie takiego wizerunku nie jest w pełni niezależną decyzją samych idolek, spotykają się one z hejtem. Za dobry przykład może posłużyć wokalistka Hyuna, której seksowny *image* budzi krytykę, szczególnie ze strony koreańskiej publiczności. Pod każdym jej teledyskiem umieszczanym na youtube.com można znaleźć wiele nienawistnych komentarzy, a określenie „dziwka” na stałe przywarło do niej. Natomiast idole płci męskiej o podobnym wizerunku nie wzbudzają tak negatywnej reakcji. Podwójne standardy dotyczące seksualności kobiet i mężczyzn widać także w skandalu dotyczącym wokalistki IU. Dwudziestokilkuletnia piosenkarka przez przypadek umieściła w internecie prywatne zdjęcie przedstawiające ją i innego idola — Eunhyuka. Fani na podstawie fotografii wywnioskowali, że para gwiazd znajduje się w łóżku, co wywołało skandal. W odróżnieniu od Hyuny IU posiada *image* niewinnej dziewczynki, choć jest już pełnoletnia. Plotka o jej domniemanym stosunku seksualnym wywołała falę nienawistnych komentarzy. Co ciekawe, dla wielu koreańskich fanów Eunhyuk był wyłącznie ofiarą tego skandalu¹¹, a IU, w której stronę skierowana była większość hejtu, postrzegana była jako osoba winna, której należała się kara.

¹⁰ Według konfucjańskiej hierarchii kobiety znajdowały się niżej niż mężczyźni. Wymagano od nich całkowitego posłuszeństwa wobec mężczyzn, a ich rolę ograniczano do córki, żony i matki. Kobiety były wykluczone z życia publicznego i skupione wokół domu. Neo-konfucjanizm, odmiana filozofii, która ukształtowała koreańskie społeczeństwo, promowała czystość (*chastity*) jako najważniejszą kobiecą cnotę. Rozwiążność kobiet była karana, a ich seksualność ograniczana jedynie do reprodukcji. Choć dziś w Korei kobiety i mężczyźni cieszą się równością praw, to tradycyjne konserwatywne podejście nadal w znacznym stopniu piętnuje kobiecą seksualność. Więcej na ten temat zob. Lee 2008.

¹¹ Wśród komentarzy można przeczytać oskarżenia, że IU celowo zniszczyła reputację Eunhyuka, choć na publikacji takiego zdjęcia najbardziej ucierpiała ona sama. Więcej komentarzy dotyczących tej sprawy przetłumaczonych na język angielski można przeczytać na blogu *K-Pop, K-Fans* (<http://kpopkfans.blogspot.com/2015/10/ius-sly-personalities-eunhyuk-victim.html> [dostęp: 14.02.2016]).

Podsumowanie

Antyfani występują na całym świecie, a każdy idol spotkał się z nienawistnymi komentarzami wypisywanymi na portalach plotkarskich czy społecznościowych. Korea Południowa i *hallyu* nie stanowią wyjątku, jednak stopień nasilenia i formy, jakie hejterstwo w tym kontekście przyjmuje, zaskakują. Fanów i antyfanów koreańskich zespołów, z ich pasją działania i oddaniem, można raczej porównać do kibiców drużyn sportowych niż fanów muzyki w kulturze zachodniej.

Hejterstwo wokół *hallyu* jest bardzo ciekawym zjawiskiem, które należy rozpatrywać na dwóch poziomach: rodzimym i międzynarodowym oraz w kontekście kultury koreańskiej i filozofii konfucjańskiej. Wojny fanów zastępują otwartą rywalizację między artystami, przez co fani jednego zespołu niejako automatycznie zostają antyfanami konkurencyjnej grupy muzycznej. Idole dostają od fanów ogromne wsparcie, które jednak ma swoją cenę. Każdy błąd idola lub niegrzeczne z koreańskiego punktu widzenia zachowanie spotka się z falą nienawistnych komentarzy. Hejterstwo fanów potrafi odbić się na sprzedaży płyt, a także przyjąć formę fizycznych oraz dużo bardziej szkodliwych psychologicznych ataków. Do ekstremalnych przypadków hejterstwa można zaliczyć petycje z życzeniem śmierci, nakłaniające do popełnienia samobójstwa. Dzięki internetowi i globalizacji rozprzestrzenia się nie tylko *hallyu*, ale także hejterstwo. Rodzimi fani tych samych zespołów toczą internetowe walki na nienawistne komentarze z fanami międzynarodowymi. Z obu stron występuje brak zrozumienia kulturowych różnic, co często eskaluje konflikt. Walki między fanami różnych narodowości oraz fanami i antyfanami są na tyle silne, że powstają specjalne portale internetowe i blogi, które służą wyłącznie wymianie nienawistnych komentarzy i dyskusjom nad nimi. Dopóki *hallyu* będzie budzić emocje, hejterstwo wokół niego będzie intensywne.

Bibliografia

Źródła polskojęzyczne

- Adamowicz Klaudia (2013), *Od subkultury do postsubkultury. Zmiany w obszarze dzisiejszej kultury alternatywnej*, „Estetyka i Krytyka”, tom 29.
- Chaciński Bartek (2010), *Wyż nisz. Od alterglobalistów do zośkarzy. 55 małych kultur*, Znak, Kraków.
- Filiciak Mirosław, Tarkowski Aleksander, *Alfabet nowej kultury: f jak fan*, <http://www.dwutygodnik.com/artykul/247-alfabet-nowej-kultury-f-jak-fan.html> [dostęp: 14.02.2016].
- Gontarz Andrzej (2006), *Kultura uczestnictwa*, <http://www.computerworld.pl/news/319640/Kultura.uczestnictwa.html> [dostęp: 14.02.2016].
- Jenkins Henry (2007), *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- Juza Marta (2015), *Hejterstwo w komunikacji internetowej: charakterystyka zjawiska, przyczyny i sposoby przeciwdziałania*, „Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja”, tom 25.
- Keum Jang Tae (2013), *Historia koreańskiej myśli konfucjańskiej*, Kwiaty Orientu.
- Witold Wrzesień (2013), *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, PWN, Warszawa.

Źródła anglojęzyczne

- Byon Andrew (2009), *Basic Korean: A Grammar and Workbook*, Routledge, Nowy Jork.
- Dal Yong Jin (2012), *Hallyu 2.0: The New Korean Wave in the Creative Industry*, “International Institute Journal”, vol. 2, nr 1, <http://quod.lib.umich.edu/i/ii-j/11645653.0002.102/--hallyu-20-the-new-korean-wave-in-the-creative-industry?rgn=main;view=fulltext> [dostęp: 07.02.2016].
- Lansky Sam (2012), *Hallyu Tsunami: The Unstoppable (and Terrifying) Rise of K-Pop Fandom*, <http://grantland.com/hollywood-prospectus/k-pop/> [dostęp: 14.02.2016].
- Lee Bae Yong (2008), *Women in Korean History*, Ewha Womans UP, Seoul.
- Lee Sue Jin (2011), *The Korean Wave: Seoul of Asia*, “The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications”, vol. 2, nr 1.
- TK (2010), *Anti-Fan Death is Real?*, <http://askakorean.blogspot.com/2010/10/anti-fan-death.html> [dostęp: 07.02.2016].

Źródła koreańskojęzyczne

Hong Jeong Won, Jeong Yu Jin (2010), *Park Jin Hee: seogsanonmun, yeon-yein ja-sal-eman chojeommajchwojyeo sogsanghae* (Park Jin Hee: praca magisterska podejmująca tematykę samobójstw gwiazd), http://www.newsen.com/news_view.php?uid=201004141502071003 [dostęp: 07.02.2016].

Portal Instiz, *Hanguropaendeul-i ilbonpaen jung-gugpaenboda deo silh-eohaneun paen* (Grupy fanów, których koreańscy fani nienawidzą bardziej niż Japończyków i Chińczyków), <http://www.instiz.net/pt?no=3229711> [dostęp: 07.02.2016].

Joanna Jatczak

Fan wars — hejterstwo w Korei Południowej

Fan Wars — Haters in South Korea

Słowa kluczowe: *hallyu*, Korea Południowa, hejterstwo, fani, antyfani

Key words: *Hallyu*, South Korea, fans, anti-fans, hater

Streszczenie

Fenomen *hallyu* budzi coraz szersze zainteresowanie badaczy, choć skupiają się oni przede wszystkim na samym zjawisku rosnącej popularności koreańskiej kultury i jej pozytywnych aspektach. Niniejszy artykuł jest natomiast spojrzeniem na negatywną stronę *hallyu*. Charakteryzuje różne formy, które przyjmuje hejterstwo związane z koreańską falą, zarówno w kontekście koreańskim jak i międzynarodowym. Wojny fanów zastępują otwartą rywalizację między artystami. Hejterstwo fanów potrafi przyjąć formę fizycznej i psychicznej przemocy. Dzięki internetowi rozprzestrzenia się nie tylko *hallyu*, ale także hejterstwo. Rodzimi oraz międzynarodowi fani tych samych zespołów wzajemnie się atakują. Z obu stron występuje

brak zrozumienia kulturowych różnic. Walki między fanami są na tyle silne, że powstają portale internetowe, które służą wyłącznie eskalacji nienawiści. Wymienione powyżej przykłady obrazują jak ciekawym i wartym zbadania jest zjawisko hejterstwa związanego z *hallyu*.

Abstract

The Korean Wave, called *hallyu*, refers to spreading of South Korean pop culture around the world. Idols of *hallyu* experience downside of being famous — hatred from anti-fans. Nevertheless, haters around *hallyu* are not only ones who write malicious comments against idols. Korean fan wars include fans versus anti-fans and Korean fans versus international ones. This paper analyzes actions of haters focused around *hallyu*, both in South Korea and internationally. Furthermore, this study explores how hatred actions seem to guard social order and traditional Confucian values.